

Catalog de expoziție
Kiállítási katalógus

OAMENI ai TĂȘNADULUI TASNÁDI SZEMÉLYISÉGEK

Anca Deaconu, Diana Kinces

**OAMENI AI TĂȘNADULUI
TASNÁDI SZEMÉLYISÉGEK**

CONSILIUL JUDEȚEAN SATU MARE - SZATMÁR MEGYEI TANÁCS
CONSILIUL LOCAL TĂȘNAD - TASNÁDI VÁROSI TANÁCS
MUZEUL ORĂȘENESC TĂȘNAD - TASNÁDI VÁROSI MÚZEUM

**OAMENI AI TĂȘNADULUI
TASNÁDI SZEMÉLYISÉGEK**

Catalog de expoziție
Kiállítási katalógus

Editura Muzeului Sătmărean
2012

Autori: Anca Deaconu, Diana Kinces
Traducător: Kocsis Ágnes
Foto și copertă: Cristina Busuioc

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KINCES, DIANA

Oameni ai Tășnadului = Tasnádi személyiségek / Diana Kinces, Anca Deaconu; trad.: Kocsis Ágnes. - Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2012

ISBN 978-973-1843-57-5

I. Deaconu, Anca

II. Kocsis, Ágnes (trad.)

008(498 Tășnad):929

ISBN 978-973-1843-57-5

Tipar executat la Apostrof Tipo Târgu Mureș

Cuvânt înainte

Istoria unei comunități reprezentată prin oamenii ei de seamă este un subiect pe cât de necesar pe atât de fascinant, acest catalog dedicat unor personalități care au marcat viața economică, spirituală și culturală a orașului Tășnad este de bun augur pentru că aduce în fața generațiilor de azi oameni și faptele lor, care s-au perindat de-a lungul istoriei Tășnadului. Catalogul prezentat azi este conceput ca un mijloc de referință rapidă dar și ca o lectură atrăgătoare, aducându-vă istoria locală în casă, informațiile prezentate sunt esențiale, altele intră în detaliu și fac legătura cu activitatea acestor semeni ai noștri din perioade istorice diferite.

După cum lesne cititorul va observa, acest catalog are menirea de a aduce în prezent datele biografice, faptele, contribuția remarcabilă a unor înaintași la dezvoltarea și afirmarea Tășnadului. Rămâne în sarcina celor pasionați și nu numai, să fie continuat efortul generos început, de a aduce noi date despre cei, care prin activitatea lor au dinamizat pe ansamblu viața economică, socială și culturală a localității, noi angajându-ne să îi încurajăm, susținem și îi felicităm pentru efortul lor.

August 2012

Primarul orașului Tășnad
ec. Vasile Mitrașca

Előszó

Egy közösség életét személyiségei által bemutatni épp annyira gyönyörködtető téma mint amennyire szükséges. Ez a katalógus olyan személyiségek tiszteletére készült, akik városunk, Tasnád gazdasági, szellemi és kulturális életnek meghatározó szereplői voltak. Jó dolog, hogy most a mai generációk színe elé állítjuk ezen személyiségeket és tetteiket, így rajzolva meg Tasnád történelmét. A ma bemutatott katalógus egy röpké tájékoztató, ugyanakkor vonzó helytörténeti olvasmány is. A közölt ismeretek lényegbevágóak, némelyek részletekebe menően, és összekötik elődeink és kortársaink tevékenységét különböző történelmi korokkal.

Amint azt a kedves olvasó is észrevehette, e katalógus hivatása, hogy bemutassa a Tasnád fejlődéséhez és jóhíréhez érdemlegesen hozzájárulók életrajzát és munkásságát. A téma lelkes kutatóit és egyuttal mindenkit arra biztatunk, hogy az elkezdett munkát folytassák, és azokról, akik munkájuk által a gazdasági, társadalmi és kulturális élet mindenkori mozgatói, új adatokkal szolgáljanak. Köszönöm az eddigi erőfeszítéseket, s a feladatvállalók munkáját természetesen továbbra is bátorítjuk és támogatjuk.

2012 augusztus

Vasile Mitrașca közgazdász
Tasnád város polgármestere

Argument

O expoziție și un catalog dedicat unor personalități marcante ale orașului, oameni de seamă ai acestor locuri, care și-au pus amprenta asupra vieții Tășnadului, sunt necesare și mai ales binevenite, aducând în atenția noastră memoria acestor fii ai orașului cu care ne mândrim. Astfel de personalități, revendicate de mai multe regiuni, sunt privilegiate, deoarece, șansele ca memoria lor să nu fie acoperită de colbul uitării sunt sporite.

Necesitatea apariției unei astfel de lucrări se simte de o bună vreme, lipsa surselor, a informațiilor privind oamenii locului a amânat acest proces, nici acum datele nu sunt complete, dar e un început, munca continuă în ceea ce privește adunarea informațiilor despre oamenii care au fost și au marcat Tășnadul iar acest lucru poate și trebuie să fie o datorie morală a fiecăruia în parte. Redăm acum, tot ce am putut afla despre un mănunchi de oameni de excepție ale meleagurilor tășnădene, pentru că acești *oameni ai Tășnadului* sunt personalități puternice, care s-au remarcat în mod deosebit în viața publică și care au lăsat în urma lor exemple perene în multe domenii importante ale activității umane. Prin aceasta ne

dorim să evocăm personalități deja cunsocute, dar și să scoatem din negura vremurilor oameni care s-au născut sau au însemnat Tășnadul prin însăși numele lor.

Sentimentul pe care dorim să-l redăm prin intermediul acestui catalog este unul de pietate față de un trecut și față de semenii pe care-i evocă. Sunt dincolo de orice exercițiu istoriografic, pagini dragi, pentru că a scrie despre oameni care au fost și mai mult pentru a scrie despre oameni care încă mai sunt printre noi îți impune o apropiere simpatetică față de un trecut reificat prin personajele sale cele mai de seamă. Sunt restituite personalități care s-au afirmat în variate domenii ale vieții sociale, mulți dintre ei au devenit destine exemplare a căror recunoaștere însă a fost, de cele mai multe ori, postumă. Majoritatea dintre ei au întemeiat, au gândit, au proiectat sau au mobilizat comunitatea din care au făcut parte. Ei reprezintă un trecut viu care articulează o istorie, în mare parte necunoscută, incertă și anonimă.

Tășnadul, în primul rând are datoria – onorantă – de a aminti generațiilor de azi, de faptele vrednice, de urmat ale înaintașilor lor. Tășnadul nostru de odinioară, evocat prin oamenii săi cei mai de seamă, ni-l asumăm intelectual și sufletește, toți cei care ne simțim legați de această parte a țării.

Érvelés

Fölöttébb szükséges és hiánytpótlóvó vált egy kiállítás és egy katalógus létrehozása Tasnád város és vidéke életét meghatározó jeles személyiségek tiszteletére, hogy ráirányítsa figyelmünket azokra, akikkel büszkélkedhetünk. Az olyan személyiségek, akiket több régió is sajátjaként tisztel, kiváltságos helyzetben vannak, mivel sokkal kisebb annak az esélye, hogy emléküket a feledés homályába merüljön.

Egy ilyen jellegű kiadványra már régóta szükség volna, de a megjelenést késleltette a források és a helyhez kötődő személyiségeket érintő adatok hiánya, melyek még mindig nem teljesek, de ez még csak a kezdet, a munka folytatódik tovább, gyűjtjük a Tasnád életét meghatározó személyiségekre vonatkozó információkat, annál is inkább, mert ez mindannyiunk erkölcsi kötelessége. Jelen kiadványban közzétesszük mindazt amit ezekről a Tasnád vidéki kiváló emberekről össze tudtunk gyűjteni, mert ők erős egyéniségek is voltak, akik kitűntek közéleti munkájukkal, és több tevékenységi területen is példát mutattak az utánnuk jövő nemzedékeknek. Ezúton szeretnénk felidézni az ismert személyiségeket, és

azokat is, akikre már-már a feledés homálya borult, de Tasnádon születtek vagy nevük összefüggésbe hozható városunkkal.

Katalógusunkkal a múltat és annak nagyjait felidéző kegyelet érzését kívánjuk továbbadni. Minden történelmi besorolás fölött álló kedves sorok, mert elődeinkről, de leginkább a még köztünk élő emberekről írni érzelmi közeledést is kíván a tárgyiassá vált múlttal szemben, annak legjelentősebb személyiségein keresztül. Olyan személyiségekről írunk, akik a közélet különböző területein alkottak, többek sorsa példaértékű lehet, ám az elismerést gyakran csak haláluk után kapták meg. Közösségük alapítói, kigondolói, tervezői és mozgatórugói voltak ezek az emberek. Ők az élő múlt jelképei, rajtuk keresztül egy nagymértékben ismeretlen, bizonytalan és névtelen történelem körvonalazódna.

Tasnádnak becsületbeli ügye emlékeztetni a mai generációkat elődeik követésre méltó tetteire. A mi hajdani, személyiségeiben megidézett Tasnádunkat fogadják be szellemiségükbe és lelkiületükbe mindannyian, akik kötődést érznek e tájhaza iránt.

Grigore Maior
(1715 – 1785)

S-a născut la Sărăuad în anul 1715. La naștere a avut numele de botez Gavrilă. Până acum s-a găsit o singură sursă care avansează luna nașterii, februarie; posibil să fie o greșeală sau o confuzie cu luna decesului. Studiile și le-a început la Carei, iar clasa de retorică a absolvit-o la școala iezuiților din Cluj în 1737. Probabil că începând cu anul 1737, a fost pregătit de către Inochentie Micu Klein, împreună cu Atanasie Rednic și Silvestru Caliani pentru a fi călugăriți.

În 1740 intră la Seminarul de la Blaj, la scurt timp însă pleacă la Roma, numărându-se astfel printre primii studenți blăjeni ai Colegiului Urban „De Propaganda Fide”, trimiși acolo de

episcopul Ioan Inochentie Micu Klein. Grigore Maior a rămas acolo în intervalul 1740-1747, reușind să dobândească titlul de „doctor” atât în științe teologice cât și filosofice. A fost hirotonit la Roma în 17 decembrie 1745. S-a reîntors în patrie în 1747, trecând pe la Mukacevo, unde a făcut o vizită episcopului Manuilă Olsavszky, ocazie cu care este acceptat în ordinul bazilitan (Ordinul Sf. Vasile cel Mare). A avut o legătură strânsă cu Inochentie Micu Klein, acesta fiind un mentor pentru Grigore Maior. Împreună cu colegul său Silvestru Caliani au fost poate cei mai îndârjiți apărători ai idealurilor episcopului Inochentie.

Reîntorși la Blaj împreună cu Silvestru Caliani și Gherontie Cotorea

ajung “cei dintâi dascăli români de școală românească.”¹

Casa părintească a lui Grigore Maior
Grigore Maior szülőháza

De notat că încă din primii ani găsim elevi din ținuturile noastre, astfel că îi întâlnim pe Vasile și Filip din Sanislău,

¹ Nicolae Lupu, *Vlădica Inochentie. Poemă istorică poporală*, Blaj, 1943, p.10

Gavrilă din Căuaș, Ioan Chivăraș din Silvaș, Vasile din „Jorocuta”, Ion din Supuru de Jos².

Legătura cu locurile de obârșie se materializează și prin cererea pe care i-o face contelui Bethlen de a înființa o școală din veniturile dijmelor regești la Santău.

Grigore Maior a inaugurat activitatea teatrală în Ardeal și a dovedit un viu interes față de dansurile naționale. Dragostea de carte este ilustrată prin grija deosebită pe care a avut-o pentru biblioteca de la Blaj dar mai ales prin faptul că în timpul episcopatului său la Blaj s-au tipărit: Acatistierul (1774);

Liturghierul (1775); Strastnic (1775); Catavasierul (1777); Ceaslovul, (1778); Bucoavnă (1777) și alte cărți de cult.

În perioada 1764 – 1770 a fost exilat la Mănăstirea din Mukacevo și eliberat de coregentul Iosif al II – lea. Candidase anterior la scaunul Episcopal în 1751 și 1764, dar izbutește abia a treia oară, fiind numit prin diploma imperială din 27 octombrie 1772. Vom înșira în cele ce urmează numele câtorva parohii din Sătmarul de astăzi, situate în apropierea locului de baștină a lui Grigore Maior, reconvertite la unire tocmai în anii vlădiciei acestuia. Astfel, în 1772 a trecut la unire parohia Ghirolt, în 1773 Sărăuadul, Săuca, Mecențiu (astăzi Ady Endre) și Sudurăul; în 1774 Hotoan și Pir, în 1775

² apud Viorel Câmpean, *Grigore Maior. Portretul unui intelectual român din secolul XVIII-schiță biografică-* (broșură), Biblioteca Județeană Satu Mare, Satu Mare, noiembrie 2010, p. 16

Silvaș, iar în 1776 Santău, Cig, Unimăt și Cehal.

Cea mai de amploare acțiune misionară a fost cea din vara lui 1776, desfășurată în special în zona Solnocului de Mijloc și a Crasnei. A început tocmai din Sărvadul natal, unde revenea adesea pentru a se odihni în cadrul vizitei desfășurate între 22 iunie și 22 octombrie. În timpul episcopatului său sunt ridicate bisericile din piatră de la Sărăuad și Sărvăzel.

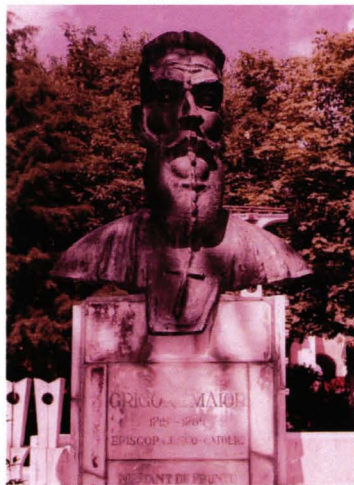
Din cauza multelor intrigi își dă demisia din calitate de episcop în 1782 și se retrage la Alba Iulia, la mănăstirea din Maieri. Simțindu-și sfârșitul aproape, și-a redactat testamentul cu puțină vreme înainte de moarte, la 29 decembrie 1784, lăsând o bună parte din averea agonisită

pentru școlile Blajului. Nu a uitat nici de lăcașul ctitorit în satul său natal, căruia i-a lăsat o sumă de "120 de auri Cremnitz, <iar> părintelui local Demetrie 2 sărindare à 2 auri"³ pentru renovarea bisericii din Sărăuad. Se va stinge din viață la Alba Iulia în 27 ianuarie 1785 fiind înhumat la Blaj.

Grigore Maior face parte din „generația preiluministă a Transilvaniei, a cărei activitate a pregătit eflorescența spirituală a Școlii Ardelene, ce se va manifesta plenar după anul 1779. Episcopul Maior „a fost un Român cu adevărat mare. A lucrat ca puțini pentru fericirea și ridicarea Neamului românesc”,

³ I. Ardeleanu-Senior, *Oameni din Sălaj. Momente din luptele naționale ale românilor sălăjeni*, Zalău, 1938, p.

„a fost un om drept. N-a părținit nimănui și nu s-a lîngușit mai marilor vremii după obiceiu⁴.

⁴ *idem*, p. 25

Tasnádszarvadra született 1715-ben. A keresztségben a Gabriel nevet kapta. A jelenleg ismert egyetlen forrás szerint február hónapban látta meg a napvilágot, de ez lehet hibás esetleg összetéveszthették a halála hónapjával. Tanulmányait, minden valószínűség szerint, Nagykárolyban kezdte, majd ezt követően a kolozsvári Jezsuita Kollégium retorika osztályában végezte 1737-ben. A szerzetesi életre, Atanasie Rednic és Silvestru Caliani társaságában, Inochentie Micu Klein készítette fel már valószínűleg 1737-től kezdődően.

1740-ben megkezdte tanulmányait a balázsfalvi papnevelőben, de rövid idő elteltével Rómába ment, így egyike lehetett a *De Propaganda Fide* Kollégium első balázsfalvi hallgatóinak, akiket Inochentie

Micu Klein püspök küldött ki. Grigore Maior 1740 és 1747 között maradt a kollégiumban, ahol a teológia és a filozófia tudományának is a doktora lett. Rómában szentelték pappá 1745 december 17-én. 1747-ben tért haza, ellátogatott Munkácsra Olsavszki Manó püspökhöz, aki ez alkalommal befogadta a Nagy Szent László alapította bazilita rendbe. Szoros kapcsolatot ápolt mentorával, Inochentie Micu Kleinval. Silvestru Calianival együtt, talán a legodadóbb védelmezői voltak Inochentie püspök eszméinek.

Balázsfalvára visszatérve ő, Silvestru Caliani és Gherontie Cotorea lettek az első román iskolák román tanítói.⁵

⁵ Nicolae Lupu, *Vlădica Inochentie. Poemă istorică poporală (Inochentie püspök. Történelmi népi ballada)*, Blaj, 1943, p.10

Megjegyzendő, hogy már az első évektől kezdve találkozhatunk vidékünkéről származó hallgatókkal, így: a szaniszlói Lászlóval és Fülöppel, az érkávási Gáborral, a tasnádszilvási Jánossal, a györteleki Lászlóval és az alsószopori Jánossal⁶.

Szülőföldjével való kapcsolata egy Bethlen grófhhoz írt kérvényben materializálódik, melyben azt kérte, hogy a királyi dézsmából származó jövedelemből iskolát alapíthasson Tasnádszántón.

⁶ apud Viorel Câmpean, *Grigore Maior. Portretul unui intelectual român din secolul XVIII-schiță biografică (Grigore Maior. Egy XIX. századi román értelmiségi portréja – életrajzi vázlat)*- (broșură), Biblioteca Județeană Satu Mare, Satu Mare, noiembrie 2010, p. 16

Grigore Maior támogatta az erdélyi színjátszást és rendkívüli érdeklődést tanúsított nemzetének táncai iránt is. Könyvszeretete a balázsfalvi könyvtár iránti törődésben nyilvánult meg, de leginkább a tényben, hogy püspöksége alatt nyomtatták 1774-ben az Acatistier (1774); Liturghier (1775); Strastnic (1775); Catavasier (1777); Ceaslov, (1778); Bucoavnă (1777) valamint más, vallási témájú könyveket.

Az 1764-1770 közötti időszakot száműzetésben töltötte a munkácsi kolostorban, kiszabadítója II. József régens volt. A püspöki széket 1751-ben és 1764-ben is megpályázta, de csak harmadik alkalommal sikerült elnyernie, a császár 1772. október 27-én nevezte ki. Következzék néhány település

szülőföldjéről, melyek hívei pontosan az ő pásztorkodása alatt tértek át a görög katolikus hitre: 1772-ben az érgirolti, 1773-ban a tasnádszarvadi, a sződemeteri, az érmindszenti (ma Adyfalva) valamint az érszodorói, 1774-ben az érhatvani és a szilágypéri, 1775-ben a tasnádszilvási, majd pedig 1776-ban tasnádszántói, csögi, újnémeti és csaholyi parókia.

A legátfogóbb missziós tevékenysége az 1776-os év nyarára esett, és Közép-Szolnok valamint a Kraszna vidéket érintette. Az első állomás épp szülőfaluja, Tasnádszarvad volt, ahol a június 22. és október 22. közötti időszakban zajló vizitációja során többször is megpihent. Püspöksége alatt emelték a tasnádszarvadi és a peleszarvadi kőtemplomot.

A sok támadás miatt, 1782-ben, lemondott püspöki funkciójáról és visszavonult a gyulafehérvári Maieri kolostorba. A halál közelségét érezve, 1784 december 29-én végrendelkezett, és vagyonának nagyrészét a balázsfalvi iskolákra hagyta. A szülőfalujában alapított templomról sem feledkezett meg, és 120 körmöci aranyat hagyományozott felújítására, Demeternek, a helyi parókusnak pedig 2 aranyat irányzott elő két emlékmise bemutatására⁷. Gyulafehérváron halt meg 1785. január 27-én, és Balázsfalván helyezték örök nyugalomra.

⁷ I. Ardeleanu-Senior, *Oameni din Sălaj. Momente din luptele naționale ale românilor sălăjeni*(Szilágysági emberek. Pillanatképek a szilágysági románok nemzeti harcaiból), Zalău, 1938, p. 24

Grigore Maior „...az erdélyi felvilágosodás korát megelőző generációhoz tartozott...”, tevékenysége az 1779 után fellépő *Erdélyi Iskola* szellemiségének előfutára volt. Maior püspök „...valójában is egy nagy Román volt. Úgy dolgozott mint kevesek a román Nemzet boldogságáért és felemelkedésért...”, „...igaz ember volt. Nem pártoskodott és nem hizelegte be magát, szokás szerint, a kor nagyjainak kegyelmébe...”⁸.

⁸ *idem*, p. 25

Ioan Pop Suduranu
(1792 – 1872)

S-a născut la 1792 în comuna Sudurău în familia preotului Gheorghe Pop și a Floarei Șincai, sora marelui cărturar și cronicar Gheorghe Șincai. A făcut școala primară și primele clase de gimnaziu la Carei. S-a remarcat ca un elev deosebit, în această perioadă primind și numele de Suduranu.⁹ A urmat apoi cursurile teologice de la Blaj. După absolvire timp de 3 ani a fost profesor la liceul din Blaj.

⁹ *idem*, p. 33

În anul 1815 este hirotonit preot celibatar și primește parohia Mecențiu (azi Ady Endre) unde va sluji până în martie 1834, când a fost numit preot la Sărăuad. La 30 iunie 1847, la porunca vicarului Alexandru Sterca Șuluțiu, Ioan Pop Suduranu a fost numit protopop al Sărăuadului în cadrul unei ceremonii solemne la care au participat toți preoții, dascălii și diaconii din protopopiat. În această demnitate a desfășurat o apreciabilă și remarcabilă activitate pe plan cultural și național. A avut o grijă deosebită pentru școli, înființând el însuși în multe comune astfel de mici lăcașuri de lumină.

Alături de Demetriu Coroianu, protopopul Craidorolțului, l-a însoțit pe vicarul Alexandru Șuluțiu la marea adunare din 3 – 15 martie 1848 de la Blaj, participând deasemenea și la adunarea din septembrie.

Era foarte apreciat și respectat printre preoții romano catolici din jur fiind invitat adesea la sinoadele și întâlnirile lor. Chiar s-a întâmplat să-l primească pe episcopul romano catolic de la Oradea ținându-i acestuia un cuvânt de întâmpinare foarte frumos. Episcopul a fost foarte impresionat și a intervenit ca Ioan Pop să fie numit printre cei dintâi 5 canonici ai diecezei de Gherla. Exercita în același timp și funcția de arhidiacon al Solnocului de Mijloc care cuprindea 7 districte protopopești.

S-a stins din viață la 12 iunie 1872, după 80 de ani de viață din care 57 de ani în slujba Bisericii.

1792-ben született Érszodoró községben Pop Gheorghe helyi pap és Șincai Floare, a nagy tudós és krónikaíró Gheorghe Șincai tesvérének gyermekeként. Elemi iskoláit és a gimnázium első éveit Nagykárolyban végezte. Kiváló diák volt, és ebben az időszakban kapta a Sudureanu (Szodorói) előnevet is.¹⁰ Ezt követően Balázsfalván teológiai tanulmányokat folytatott, ezek elvégzése után három évig a balázsfalvi főgimnázium tanára volt.

¹⁰ *idem*, p. 33

1815-ben szentelték szerzetes pappá, és az érminszenti (ma Adyfalva) parókiára került, ahol 1834. márciusáig szolgált amikor is Tasnádszarvadra helyezték. 1847. június 30-án Alexandru Sterca Şuluţiu püspöki helynök parancsára, Ioan Pop Suduranut Tasnádszarvad érsekévé nevezték ki egy ünnepélyes ceremónia keretén belül, melyen az érsekség minden papja, tanítója és diakónusa is résztvett. Ebben a minőségben kulturális és nemzeti vonalon is értékelendő és kiemelkedő tevékenységet folytatott. Különleges figyelmet szentelt az oktatásnak, ő maga is több községben alapított iskolákat.

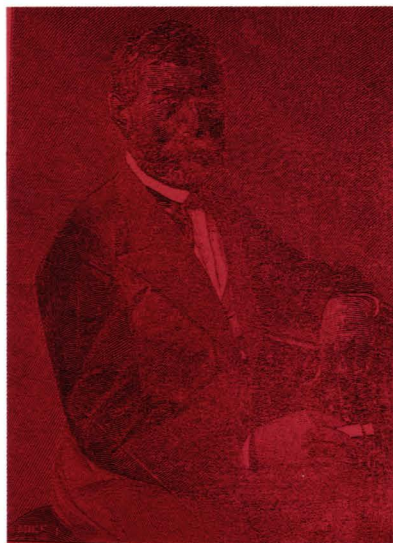
A királydaróci esperes, Dumitru Coroianu mellett elkísérte Alexandru Şuluţiu vikáriust a balázsfalván 1848.

március 3-15 között megtartott nagygyűlésre, és ugyancsak részt vett a szeptemberi összejeövetelen is.

Rendkívüli elismerésnek örvendett a római katolikus papok körében is, többször is meghívták zsinataikra és találkozóikra. Még a nagyváradi római katolikus püspököt is fogadta, szép köszöntő beszéddel üdvözölve. A püspök nagyon meghatózott, és közbenjárt, hogy Ioan Pop kinevezést nyerjen a szamosújvári egyházmegye első 5 kanonoka sorában. Ugyanabban az időben a hét esperességből álló Közép-Szolnok vármegye püspökhelyettese is volt.

1872. június 12-én távozott az élők sorából 80 évesen, 57 éves egyházi szolgálat után.

George Filepp
(1823 – 1895)

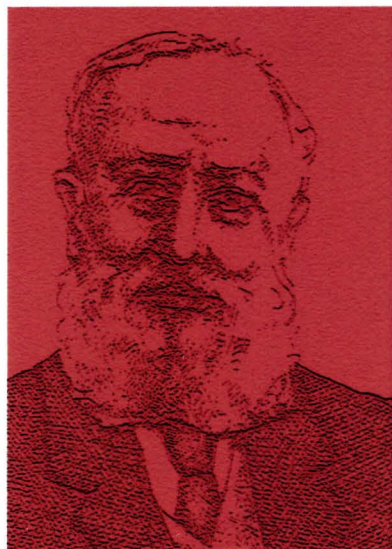
S-a născut la 11 aprilie 1823 în Căuaș într-o familie cu titlu nobiliar avut deja în anul 1687, originară din Maramureș. A studiat la Carei și Arad, iar dreptul la Cașovia. Diploma de avocat și-a obținut-o la Budapesta în anul 1848. A participat la prima mișcare memorandistă din anul 1861 alături de Ioan Gallu și Ioan Maniu. În perioada 1861 – 1863 a fost protonotar comitatens și apoi avocat la Tășnad, luând parte la toate mișcările politice și economice ale sălăjenilor. Deasemenea va face parte din delegația care va înmâna Curții de la Viena memorandumul din 1891.

S-a stins din viață la 3 februarie 1895, lăsând prin testament mare parte a averii sale pentru scopuri culturale.

delegációnak, amelyik átadta a bécsi udvarban az 1891-es *Memorandumot*. 1895. február 3-án hunyt el, vagyonát végrendeletileg kulturális célokra hagyta.

1823. április 11-én született Érkávason Máramarosból származó, már 1687-ben jegyzett nemesi családból. Iskoláit Nagykárolyban és Aradon végezte, majd Kassán jogi tanulmányokat folytatott. Ügyvédi oklevelét Budapesten szerezte 1848-ban. 1861-ben részt vett az első memorandista mozgalomban Ioan Gallu és Ioan Maniu oldalán. 1861-1863 között a vármegye főjegyzője volt, majd Tasnádon fejtett ki ügyvédi tevékenységet, részt vett minden szilágysági politikai és gazdasági mozgalomban. Tagja volt annak a

Bíró Lajos
(1856 – 1931)

S-a născut în 28 august 1856 la Tășnad. Primii 6 ani de școală îi face în orașul natal, perioadă în care îl are ca învățător pe Török Ferenc, care-i descoperă pasiunea pentru natură și viețuitoarele ei. Urmează gimnaziul și anii de liceu la Zalău, susținându-și bacalaureatul în anul 1875. Se înscrie la Facultatea de Teologie din Debrecen, din motive financiare, dar pasiunea lui pentru insecte este tot mai vie, fiind tot mai preocupat de științele naturii. În anul 4 de studiu se mută la Facultatea de Teologie din Budapesta pentru a fi mai aproape de Muzeul Național, facultatea pe care nu va reuși să o termine niciodată.

Se va ocupa în continuare de studiul faunei din Carpați, cu accent pe

insecte. Va ajunge în Făgăraș, Retezat, zona Munților Karst din Croația, peșterile din zona Crișului Repede, începe să studieze biospeologia fiind un pionier în acest domeniu. Își adună o bogată colecție de insecte (peste 20000). Reîntors la Pesta pentru a-și termina studiile este foarte afectat de moartea tânărului biolog Fenichel Samuel, originar din Aiud și hotărăște să ducă mai departe munca începută de acesta. Începe să-și pregătească marile călătorii.

În 1895 ajunge la Tășnad pentru a-și lua rămas bun de la familia reunită. În același an ajunge în Singapore de unde pornește spre Noua Guinee și insulele Bismarck, călcând pe urmele lui Fenichel și aprofundând studiile băștinașilor și a diferitelor viețuitoare din această zonă. În

acești ani pentru a se odihni se duce la Singapore, la Jakarta și în Australia.

Bíró Lajos alături de o băștinașă
Bíró Lajos benszülött nővel

În 21 decembrie 1901 se îmbarcă spre casă, băştinaşii conducându-l cu mare drag. În drum se opreşte la Sri Lanka, la Bombay şi în Peninsula Arabică.

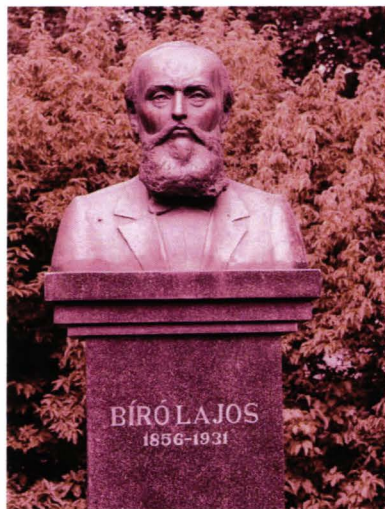
Ajuns la Budapesta în august 1902 este întâmpinat cu onoruri în gara Keleti. Dorul de familie şi locurile natale îl aduc spre casă, fiind aşteptat cu emoţie nu doar de familie ci şi de cei apropiaţi.

Se întoarce la Budapesta însoţit de două dintre surori sale: Erzsi şi Ilona, iar prima dintre ele îl va însoţi în următoarele călătorii. În 1903 vizitează Malta şi Tunisia, în 1906 ajunge în Creta, Calcutta şi Burma.

În perioada primului război mondial urmează ani grei din punct de vedere financiar, călătoriile fiind sistate. Ca angajat al Muzeului Naţional din

Budapesta, în 1925 ajunge la Constantinopol şi în alte locuri din Turcia.

În 1926 la Universitatea din Szeged primeşte titlul de doctor în ştiinţele naturii. În 1928 vizitează Bulgaria şi Balcanii. Se stinge din viaţă la 2 septembrie 1931 la Fiume.

Tasnádon látta meg a napvilágot 1856. augusztus 28-án. Tanulmányainak első hat évét Tasnádon végezte Török Ferenc tanító alatt, aki meglátja érdeklődését a környező természet és élőlényei iránt. A továbbiakban Zilahon

végezte el a főgimnáziumot, 1875-ben pedig érettségit tett. Anyagi okok miatt beiratkozott a debreceni teológiára, de a rovarok iránti szenvedélye egyre erősödött, egyre inkább elmerült a természettudományokban. A negyedik tanévben átiratkozott a budapesti teológiára, hogy a Nemzeti Múzeum közelében lehessen, teológiai tanulmányait végül soha sem fejezte be.

A továbbiakban a Kárpátok állatvilágával foglalkozott, különös tekintettel a rovarokra. Eljutott a Fogarasi-havasokba, a Retyezátra, a horvátországi Karszt hegységbe, a Sebes-Körös vidékének barlangjaiba, ahol, a terület úttörőjeként, elkezdte a barlangok élővilágát kutatni. Hatalmas (több mint 20000 példányból álló) rovargyűjteményt

hozott létre. Tanumányai befejezése végett visszatért Pestre, ahol igen megviselte a nagyenyedi származású ifjú természettudós Fenichel Sámuel halála, el is határozta, hogy tovább viszi annak megkezdett munkáját. Ez idő tájt kezdte el nagy utazásainak előkészítést.

1895-ben Tasnádra jött, hogy búcsút vegyen az itt összegyűlt családtagoktól. Ugyanabban az évben Szingapurba érkezett ahonnan Fenichel nyomdokain haladva tovább utazott Új Guineába és a Bismarck-szigetekre, elmélyítve az őslakosok és a vidék különböző élőlényeinek kutatását. Pihenésképpen ezekben az években felkereste Szingapurt, Dzsakartát valamint Ausztráliát.

1901. december 21-én hajóra szállt, az őslakosok szeretettel kísérték. Útja során megállt Sri Lankán, Bombayben és az Arab-félszigeten.

Casa părintescă a lui Bíró Lajos
Bíró Lajos szülőháza

1902. augusztusában érkezett Budapestre, ahol tiszteletadással fogadták a Keleti pályaudvaron. A család és a

honvágy hazahozta, ahol nem csak családtagjai de közeli ismerősei is szeretettel várták.

Két lánytestvérével: Erzsivel és Ilonával tért vissza Budapestre, közülük az első elkísérte további utazásaira is. 1903-ban meglátogatta Máltát és Tunéziát, 1906-ban pedig eljutott Kréta szigetére, Kalkuttába és Burmába.

Az első világháború időszaka anyagi szempontból nehéz éveket jelentettek, utazásait kénytelen volt felfüggeszteni. A budapesti Nemzeti Múzeum munkatársaként eljutott Konstantinápolyba és Törökország más vidékeire. 1926-ban a szegedi tudományegyetemen elnyerte a természettudományok doktora címet. 1928-ban meglátogatta Bulgáriát és a

Balkánt. 1931. szeptember 2-án halt meg Fiumében.

Băliban Antoniu
(1867 – 1947)

Dintre personajele care s-au aflat în anturajul lui Gheorghe Pop de Băsești, face parte și un modest preot de țară, Antoniu Băliban, secretarul particular al acestuia.

S-a născut la Cig la 31 mai 1867, în familia păstorului de vite Ilie Băliban și a fiicei preotului greco catolic local Grigore Popp, Tecla. Studiile liceale le-a urmat la Satu Mare, Oradea și Beiuș. Și-a luat bacalaureatul la Beiuș în anul 1886. a absolvit apoi teologia la Seminarul din Gherla. S-a căsătorit cu Terezia Bran, fiica unui proprietar de pământ din Unimăt, în 23 ianuarie 1891. A fost hirotonit în vara

aceluiași an, slujind până în 1894 la Unimăt. Din 1894 este preot la Acâș până în anul 1902 când ajunge preot la Băsești. Din anul 1915 se reîntoarce la Unimăt și în fruntea protopopiatului Eriului.

Chiar de la debutul carierei, el se implică în acțiunile luptei de emancipare națională, politică și culturală a românilor sălăjeni, devine membru al Consiliului Național Român fiind un susținător înfocat al unirii de la 1918.

S-a alăturat luptei memorandiștilor români, fiind prezent în 1892 în delegația celor 300 români care au purces cu atât de mult entuziasm la Viena, precum și în 1894 la Cluj, cu prilejul răsunătorului proces. Este unul din puținii români care au asistat

la procesul dr. Vasile Lucaciu la Dobrițan, unde a fost huiduit și lovit cu pietre. A luat parte și la alte procese, ca reporter pentru gazetele românești: „Gazeta Transilvaniei”, „Tribuna”, „Lupta” „Dreptatea”.

În perioada studenției a manifestat interes pentru folclor, a scos la lumină câteva creații populare, prin intermediul revistelor „Gutinul” și „Gazeta Transilvaniei”. În revista „Gutin” a apărut una dintre primele publicații românești din părțile noastre, texte populare din Sălaj, Chioar și Eriu. În „Gazeta Transilvaniei” a publicat balada „Gruia lui Novac”. Se pare că deținea o colecție de manuscrise (culegeri de folclor) publicate ulterior de către unul dintre ginerii săi, dr. Vasile Caba, în lucrarea „Szilágy vármegye román népe és népköltészete” (Poporul

român și poezia populară românească în județul Sălaj).

Din 1930 a funcționat ca paroh și protopop la Marghita. Ajuns la anii pensionării, se va stabili la Cluj, la unul dintre copii. Se stinge din viață la Cluj la 27 octombrie 1947, fiind înmormântat la Băsești alături de mentorul și susținătorul său, „badea George”.

Semnatarii Memorandumului de la 1892
Az 1892 Memorandum aláírói

A Gheorghe Pop de Băsești környezetében lévő személyek közé tartozott egy szerény falusi pap, a személyi titkár szerepét is betöltő Antoniu Băliban.

Csögön született 1867. május 31-én, Ilie Băliban marhapásztor és Tecla, Grigore Popp görögkatolikus pap lányának gyermekeként. Tanulmányait Szatmárnémetiben, Nagyváradon és Belényesen végezte. Belényesen érettségizett 1886-ban, majd Szamosújváron végezte el a teológiai szemináriumot. 1891. január 23-án feleségül vette Bran Tereziát, egy újnémeti földbirtokos lányát. Ugyanannak az évnek a nyarán pappá szentelték, és 1894-ig Újnémetben teljesített szolgálatot. 1894-től Ákoson szolgált 1902-ig, amikor is

Szilágyillésfalvára került. 1915-től visszatért Újnémetbe és az Ér-vidéki esperesség élére került.

Már pályafutása kezdetén részt vállalt a szilágysági románok nemzeti, politikai és kulturális egyenjogúságért vívott küzdelmében, a Román Nemzeti Tanács tagjaként heves támogatója volt az 1918-as egyesülésnek.

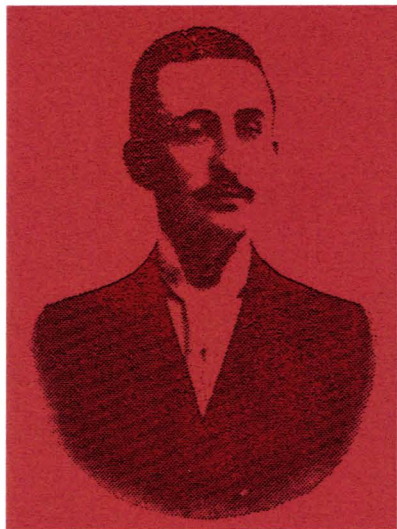
Csatlakozott a román memorandisták által vívott harchoz, 1892-ben tagja volt annak a 300 tagból álló román küldöttségnek amely nagy lelkesedéssel Bécsbe indult, de 1894-ben Kolozsváron is jelen volt a hirhedt per alkalmából. Egyike volt azon kevés románoknak, akik részt vettek dr. Vasile Lucaciu debreceni tárgyalásán, ahol kifütyölték és kövekkel dobálták meg. Más

pereken is jelen volt, mint a *Gazeta Transilvaniei*, a *Tribuna*, a *Lupta*, a *Dreptatea* román folyóiratok riportere.

Egyetemi évei alatt érdeklődést tanúsított a népköltészet iránt, nyomtatásban is közölt is néhány népi alkotást a *Gutinul* és a *Gazeta Transilvaniei* folyóiratok hasábjain. A *Gutinul* folyóiratban jelent meg a vidékükről szóló az első román közlés, mégpedig a *Népi szövegek Szilágy, Kővár és az Ér vidékéről*. A *Gazeta Transilvaniei* közölte a *Gruia lui Novac* (Novák dombja) című balladát. Úgy tűnik, hogy kéziratgyűjteménye is volt (népköltészeti gyűjtés), melyet később egyik veje, dr. Vasile Caraba publikált a *Szilágy vármegye román népe és népköltészete* című dolgozatában.

1930-tól mint margittai parókus és esperes működött. A nyugdíjas éveit elérve Kolozsvárott telepedett le egyik gyermekénél. Kolozsváron halt meg 1947. október 27-én, és Szilágyillésfalván helyezték örök nyugalomra, mentora és támogatója Gheorghe Pop de Băsești („György bátyó”) mellé.

Coriolan Steer
(1879 – 1924)

S-a născut la 11 iunie 1879 în localitatea bihoreană Santău Mare (alți autori vorbesc de Beliu ca loc al nașterii) din părinți cu rădăcini sătmărene. A urmat studiile gimnaziale și primele trei clase de liceu la Liceul Premonstratens din Oradea. În ultima clasă de liceu îl găsim la Beiuș, acolo absolvind în anul 1897.

S-a înscris la Academia de drept din Oradea. În timpul studenției, în anul 1899 a fost exmatriculat pentru apărarea memoriei lui Avram Iancu și pentru gesturile de solidaritate cu Lucian Bolcaș, continuându-și studiile din anul 1900, la Universitatea din Cluj. După terminarea facultății și susținerea doctoratului în 26 septembrie 1903 la Budapesta, se stabilește

la Tășnad, unde deschide un birou de avocatură. Se implică în toate acțiunile înscrise pe linia propășirii politice și cultural-spirituale a românilor din zonă.

Coriolan Steer era talentat și artistic, jucând în piese de teatru alături de Iosif Vulcan. Este reprezentat într-o fotografie a grupului de "diletanți" care au jucat în piesa "Gărgăunii dragostei".

În alegerile generale din 1906 a fost unul dintre candidații români din părțile noastre, el reprezentând electoratul din cercul Tășnad nereușind însă să fie ales. În 7 aprilie 1907 se alătură mulțimii de intelectuali din zonă care au protestat împotriva legii școlare Apponyi.

A fost printre cei mai activi membri, propunând încă de la înființarea despărțământului tășnădean al Astrei, de

la prima adunare generală, ținută în 14 iulie 1907 la Santău, înființarea unor biblioteci, „fără amânare”. Ca secretar al Astrei este permanent preocupat de îmbogățirea fondului de carte.

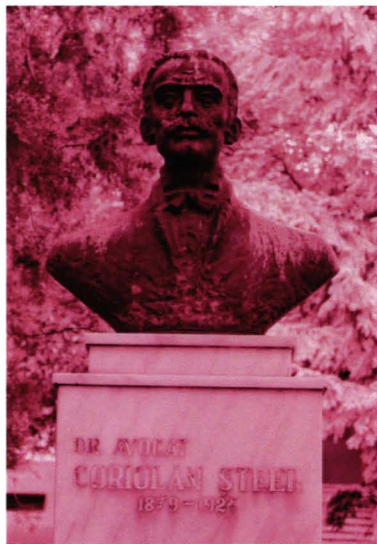
Un rol deosebit l-a avut la constituirea Băncii "Vulturul" din Tășnad, înființată în 12 martie 1908. În lista membrilor fondatori se regăsesc preoți, avocați, învățători, proprietari, dar și simpli țărani, economi cum li se spunea în limbajul epocii, țărani harnici. Astfel îi regăsim pe: Ștefan Cicio Pop (surprinzător, dar viitorul om politic român, rămas orfan de mic, a fost crescut în casa unchiului său, canonicul greco-catolic Vasile Pop, fost preot în parohia Santău), Coriolan Ardelean (arhidiacon la Carei), Grigore Pop (paroh la Unimăt), Demetriu Coroian

jun, (preot la Santău), Vasile Păcșiu (preot la Hotoan), Ioan Lobonțiu (paroh la Sărăuad), Vasile Sfura (preot la Blaja), Vasile Hoblea (preot la Cig), Patriciu Lobonțiu (preot la Silvaș), Paul Nodiș (capelan la Silvaș), Vasile Mureșan, George Filep, Ioan Trușășiu, învățătorii Grigore Rus (Tășnad) și Teodor Mureșan (Blaja), proprietarii George Pop de Băsești, Vasile Pustai (Săuca), George Molnar (Tășnad), Ioan Filip (Santău), George Pop, Vasile Plosca etc. Adresa redactată la înființarea băncii era semnată de avocatul tășnădean dr. Coriolan Șteer, sufletul ideii de a înființa o bancă românească în aceste ținuturi.

Un rol important a avut și în zilele premergătoare Marii Uniri, fiind ales în 22 noiembrie 1918 în Comitetul Național

Român din Tășnad. Delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, a avut marea bucurie de a fi fost ales în Marele Sfat Național Român, ca reprezentant al cercului Tășnad. Din cauza represiunilor soldaților secui, Coriolan Steer a fost silit a se refugia după Adunarea de la Alba Iulia. După liniștirea apelor Coriolan Steer a fost ales în unanimitate senator la alegerile din noiembrie 1919, fiind de altfel și singurul candidat al cercului Tășnad.

A trecut în eternitate, în plină putere de muncă, în anul 1924.

1879. június 11-én született szatmári származású szülők gyermekeként a Bihar megyei Nagyszántón (más szerzők Béli nevezik meg születése helyéül). Gimnáziumi osztályait és első három

líceumi évét a nagyváradi premontrei rend főgimnáziumában végezte. A főgimnázium utolsó évét Belényesen töltötte, ott végzett 1897-ben.

Beiratkozott a nagyváradi jogi akadémiára. Egyetemi évei alatt, 1899-ben kizárták Avram Iancu emlékének védelmezéséért és Lucian Bolcaş iránt tanúsított szolidaritásáért, tanulmányait 1900-ban folytatta a kolozsvári egyetemen. Az egyetem elvégzése, valamint doktori értekezésének 1903-as budapesti megvédése után Tasnádon telepedett le, ahol ügyvédi irodát nyitott. Tevékeny részt vállalt minden olyan eseményben, amely a környékbeli románság közéleti és szellemi fellendülését tűzte ki célul.

Coriolan Steer művészi hajlamokkal is rendelkezett, Iosif Vulcan

mellett színdarabokban játszott. Egy csoportképen is szerepel, amelyik a *Szesélyes szerelmesek* című színművet bemutató „műkedvelők” csoportjáról készült.

Az 1906-os választásokon egyike volt vidékünk román jelöltjeinek, a tasnádi választókerületet képviselve, de nem választották meg. 1907. április 7-től csatlakozott a környék értelmiségieinek sokaságához, akik felemelték szavukat az Apponyi-féle tanügyi törvénnyel szemben.

Az ASTRA tasnádi fiókszervezetének legtevékenyebb tagjai közé tartozott már megalakulásának pillanatában, az 1907. július 14-én Tasnádszántón megtartott közgyűlésen már felvetette könyvtárak haladéktalan megalapítását.

Rendkívüli szerepe volt a tasnádi *Vulturul* bank, 1908. március 12-i megalapításában. Az alapítók sorában találunk papokat, ügyvédeket, tanítókat, birtokosokat, de egyszerű, takarékos földműveseket is, *szorgalmas parasztokat* ahogy abban a korban nevezték őket. Többek között felfedezhetjük: Ștefan Cicio Pop (meglepő, de a jövőbeli román politikust, aki kicsi korában árván maradt, nagybátyja, Vasile Pop görög katolikus kanonok, volt tasnádszántói pap házában nevelkedett), Coriolan Ardelean (nagykárolyi főesperes), Grigore Pop (újnémeti parókus), ifj. Demetriu Coroian (tasnádszántói pap), Vasile Pătcășiu (érhatvani pap), Ioan Lobonțiu (tasnádszarvadi pap), Vasile Sfura (tasnádbalázsházi pap), Vasile Hoblea

(csögi pap), Patriciu Lobonțiu (tasnádszilvási pap), Paul Nodiș (tasnádszilvási káplán), Vasile Mureșan, George Filep, Ioan Truțașiu, Grigore Rus tasnádi és Teodor Mureșan tasnádbalázsházi tanító, George Pop de Băsești, a sződemeteri Vasile Pustai, a tasnádi George Molnar, a tasnádszántói Ioan Filip, George Pop, Vasile Plosca birtokosok és mások nevét. A bank alapítólevelét a tasnádi dr. Coriolan Șteer ügyvéd írta alá, aki lelkes híve volt egy román bank létrehozásának ezen a vidéken.

Jelentős szerepet kapott a Nagy Egyesülést megelőző napokban is, mivel 1918. november 22-én beválasztották a tasnádi Román Nemzeti Tanácsba. Mint a gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlés

küldötte abban az örömben részesült, hogy a tasnádi választókerület képviselőjeként a Nagy Román Nemzeti Tanácsba is megválasztották. A székely katonák megtorlásai miatt, Coriolan Șteer menekülésre kényszerült a gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlést követően. Az események elcsendesülése után, az 1919. novemberében megtartott választásokon egyhangúlag szenátornak választották, egyébként a tasnádi választókerület egyedüli jelöltje volt.

1924-ben, munkabírása teljében érte a halál.

Nóti Károly
(1892 – 1954)

S-a născut la 1 februarie 1892 la Tășnad. A fost scriitor maghiar, jurnalist, scenarist, autor de cabaret. A urmat gimnaziul la Zalău, studiind apoi dreptul la Cluj. La început a lucrat ca funcționar de cale ferată la Cluj. Acolo începe să colaboreze la diferite reviste.

Începând din anul 1923 trăiește și lucrează la Budapesta, se lansează ca autor de cabaret, în 1926 fiind deja un cunoscut și îndrăgit autor de gen. În perioadă 1930 – 1933 îl găsim la Berlin ca scenarist de filme, unde în 3 ani ajunge unul din cei mai renumiți autori și scenariști ai cinematografilei germane fiind cunoscut sub numele de Karl Noti. Cel mai cunoscut scenariu de film este *"Trenul fantomă"*

realizat în anul 1933. După acest an se reîntoarce la Budapesta. Va regiza și la Paris și Viena. În 1941 este arestat. După război va lucra la Podium Kabaret în Budapesta ca dramaturg unde va înregistra numeroase succese.

Se stinge din viață la 28 mai 1954 la Budapesta.

La 28 mai 1999, la Tășnad în cadrul unei ceremonii solemne este pusă o placă de marmură comemorativă, pe Casa de Cultură.

Tasnádon született 1892. február 1-én. Magyar író, újságíró, szövegkönyvíró és kabarészerző volt. Gimnáziumi tanulmányait Zilahon végezte, amit Kolozsvárott jogi tanulmányok követtek. Kezdetben Kolozváron vasúti hivatalnokként dolgozott. Ott kezdett el különböző folyóiratokba dolgozni.

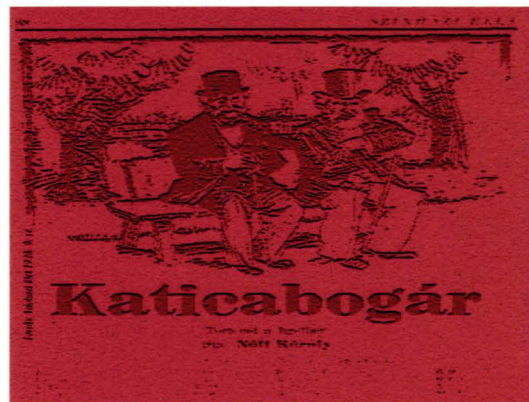

1923-tól Budapesten élt és dolgozott, kabarészerzőként indult, és 1926-ban már a műfaj jeles képviselőjeként tartották számon. 1930 és 1933 között már Berlinben volt, ahol a három év alatt Karl Noti néven egyike lett a német filmipar legnevesebb szerzőinek és forgatókönyvíróinak. A legismertebb forgatókönyve az 1933-ban készült *Szellemvonat*. A következő évben visszatért Budapestre. Rendezett Párizsban és Bécsben is. 1941-ben letartóztatták. A háború után a budapesti Pódium kabaréban dolgozott, mint dramaturg, számos sikert aratva.

1954. május 28-án halt meg Budapesten.

1999. május 28-án ünnepélyes keretek között márvány emléktáblát

helyeztek el tiszteletére a tasnádi Kultúrotthon falára.

Keresztesi Sámuel
(1893 – 1974)

S-a născut la Tășnad la 20 martie 1893. Încă din copilărie era pasionat de desen și pictură, deasemenea cioplea în lemn, iar din noroi și argilă modela diferite figuri. Urmează școala primară la Tășnad, își continuă studiile liceale la Iglod și cele universitare la Budapesta. Participă la primul război mondial și realizează lucrări deosebite sub influența celor 4 ani petrecuți în război. La întoarcerea din război face călătorii de studiu în străinătate. Se întoarce la Baia Mare fiind ucenicul lui Thorma János. Ajuns înapoi la Tășnad muncește în atelierul de sculptură al tatălui său perfecționându-și cunoștințele în sculptura lemnului.

În această perioadă folosește foarte mult intarsia în componența unor piese de mobilier dar realizează și tablouri cu diferite teme: Regina mării, Madonna, Mephisto, Frumoasa din pădurea adormită, Zidul plângerii din Ierusalim, portretul lui Eminescu și Ady Endre.

Realizează piese de mobilier combinând intarsia cu sculptura. În 1937 câștigă la Paris o medalie de aur, o piesă datată cu anul 1936 ajunge la Castelul Peleş. Participă la numeroase expoziții în țară și străinătate obținând numeroase medalii de aur la Paris, New York, Londra și Roma.

A realizat iconostasele catedralelor din Baia Mare și Cluj, a bisericilor din Zalău și Târgu Mureș în stil baroc și bizantin. Trebuie evidențiat iconostasul

Mănăstirii Nicula unde artistul a atins perfecțiunea.

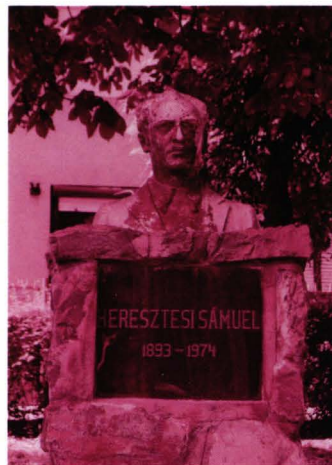
Perioada comunistă este nefastă pentru el, fiindu-i vandalizate numeroase lucrări. În 1950 proiectează parcul din Tășnad. După vizita ministrului apărării, Leontin Sălăjan, din 1964, i se îmbunătățește condiția fiindu-i recunoscute meritele și este primit în Asociația Artiștilor Plastici Români. Își recapătă pofta de lucru și immortalizează multe străzi și clădiri din localitate. Immortalizează în grafică inundațiile din Satu Mare care-l marchează profund.

În 1972 realizează o expoziție permanentă cu lucrările sale, intrarea fiind liberă povestind chiar el cu cei care-i călcau pragul casei, uneori zâmbea discret și spunea: "în fața unui tablou stau două

feluri de oameni: unul privește tabloul iar celălalt îl vede”.

Dintre ucenicii lui s-au remarcat Petkes József, Szommer János, Venig László și Potroviță Ioan.

S-a stins din viață la 81 de ani de pneumonie în anul 1974.

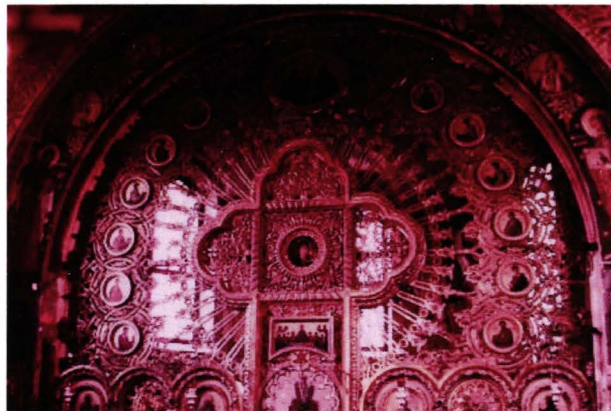
1893. március 20-án született Tasnádon. Már gyermekkorában szenvedélyesen rajzolt és festett, ugyanakkor fadarabokat készített, sárból és agyagból pedig különféle alakokat formázott. Elemi iskoláit Tasnádon végezte, majd Iglódon folytatta líceumi tanulmányait, az egyetemet pedig Budapesten végezte el. Részt vett az első világháborúban és a négy háborús év élményeinek hatására különleges alkotásokat hozott létre. Miután visszatért a háborúból, külföldi tanulmányútra indult. Nagybányára tért vissza, ahol Thorma János tanítványa lett. Hazatért Tasnádra, ahol az édesapja szobrászműhelyében alkotott tovább, elmélyítve ismereteit a faszobrászat terén.

Ebben az időszakban előszeretettel használta az intarziát egyes bútordarabok részeként, de különböző témájú képeket is alkotott: *A tenger királynője, Madonna, Mephisto, Csipkerózsika, A jeruzsálemi siratófal, Eminescu és Ady Endre portréja.*

Bútordarabokat készített, melyeken az intarziát a szobrászat elemeivel ötvözte. 1937-ben aranyérmet nyert Párizsban, egy 1936-ban keltezett munkája pedig a peleszi királyi kastélyba került. Számos országos és nemzetközi tárlaton vett részt, és több aranyérmet is elnyert Párizsban, Rómában, Londonban és New Yorkban.

Barokk és bizánci stílusú ikonosztázokat készített a nagybányai, kolozsvári székesegyházakba, valamint a zilahi és marosvásárhelyi templomokba. Ki

kell emelnünk a füzesmikolai kolostor ikonosztázát ahol tükélyre emelte művészetét.

Iconostasul Mănăstirii Nicula, realizat de Keresztesi Sámuel
Keresztesi Sámuel készítette a Niculai Kolostori ikonosztáz

A kommunista időszak számos kellemetlenséget hozott számára, több munkája vandalizmus áldozata lett. 1950-

ben megtervezte a tasnádi parkot. 1964-től, Leontin Sălăjan hadügyminiszter látogatása után helyzete jobbra fordult, érdemeit elismerték és a Romániai Képzőművészek Szövetsége tagjai sorába fogadta. Visszakapta munkakedvét és városa több utcáját és épületét is megörököltette az utókor számára. Grafikai sorozatot készített a szatmári nagy árvízről, ami igen mélyen megérintette.

1972-ben állandó kiállítást rendezett műveiből, ahová a belépés díjtalan volt és maga vezette a háza küszöbét átlépő látogatókat, esetenként mosolyogva állapította meg, hogy kétféle látogató létezik: „az egyik aki nézi a képet, a másik pedig aki látja is azt”.

Tanítványai közül említést érdemel Petkes József, Szommer János, Vénig László és Potroviță Ioan.

1974-ben, 81 éves korában, tüdőgyulladásban halt meg.

Heves Renée
(1902 – 1944)

S-a născut la Tășnad la 11 octombrie 1902. După absolvirea a șase clase elementare înfruntând prejudecățile conservatoare ale vremii și ale familiei sale de rabini, prin forțe proprii se perfecționează în domeniul literar, istoric și sociologic. Din 1928 este angajata unei fabrici de cherestea iar din 1931 activează în Sindicatul Angajaților Comerciali și Funcționarilor Privati și conduce seminarii marxiste.

Primele scrieri îi apar în ziarul de stânga Új Szó, apoi este colaboratoare la Független Újság și la Friss Újság din

Oradea. Din 1938 face parte din conducerea mișcării feministe - Munkas Athenaeum. Obiectul ei de interes este mișcarea feministă, situația socială a femeilor muncitoare, rolul femeii în literatura universală și politică. A scris despre Lorántffy Zsuzsanna, Bethlen Kata, Varga Katalin, Teleki Blanka, femeile din viața lui Ady etc. Fragmente din articolele și scrierile autoarei, împreună cu biografia, au fost editate postum, de soțul său, Heves Ferenc – *Viața lui Heves Renée*.

A fost deportată la Auschwitz în 1944 unde și moare.

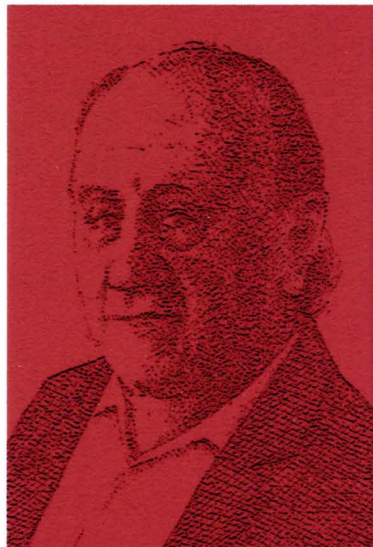
Tasnádon született 1902. október 11-én. Az első hat iskolai év elvégztével, legyőzte kora és rabbinukus családja konzervatív előítéleteit és önerőből az irodalom, történelem és a társadalomtudományok terén bővítette ismereteit. 1928-tól egy fűrészgár alkalmazottja volt, 1931-től pedig a Kereskedelmi Alkalmazottak és Magánhivatalnokok Szakszervezetében tevékenykedett, valamint marxista szemináriumokat vezetett.

Első írásai a baloldali beállítottságú *Új Szó* hasábjain jelentek meg, később a nagyváradi *Független Újság* és a *Friss Újság* munkatársa lett. 1938-tól kezdődően a Munkás Athenaeum női tagozatának vezetőségi tagja. Érdeklődési körébe tartozott a feminista mozgalom, a

dolgozó nők társadalmi helyzete, a nők szerepe az világirodalomban és a politikában. Írt Lórántffy Zsuzsannáról, Bethlen Katáról, Varga Katalinról, Teleki Blankáról, az Ady életében megjelenő nőkről és másokról is. Írásainak részleteit, valamint életrajzát, halála után férje Heves Ferenc adta ki *Heves Reneé élete* címmel.

1944-ben Auschwitzba hurcolták, ott is halt meg.

Harag Gyorgy
(1925- 1985)

S-a născut la 4 iunie 1925 la Marghita, dar copilăria și-a petrecut-o la Tășnad unde și-a finalizat primele studii. A făcut cursurile liceale la Oradea. După absolvire va lucra ca muncitor necalificat la o turnătorie de ceramică în Budapesta.

Încă din perioada petrecută la Tășnad a intrat în contact cu trupele de teatru ambulant care ajungeau în oraș iar la Oradea este influențat de piesele pe care le joacă marii actori de la Budapesta.

În 1944 împreună cu familia au fost deportați fiind singurul din familie care a supraviețuit lagărelor de concentrare de la Auschwitz și Mauthausen. În mai 1945 se reîntoarce la Tășnad grav bolnav.

În 1946 își începe studiile la Cluj la Academia de Muzică și Artă Dramatică,

secția actorie. Din primul an de studenție va juca la Teatrul Maghiar din Cluj unde a lucrat toată studenția. Din 1948 în paralel cu studiul actoriei va urma și cursurile de regizor. În 1949 va regiza prima piesă de teatru.

După absolvire va lucra ca asistent universitar la Academia de Teatru și va colabora cu teatrul maghiar din Cluj. În 1953 va fi conducătorul grupului de actori care vor înființa secția maghiară a teatrului din Baia Mare, secție ce se va muta în 1957 la Satu Mare.

Din anul 1963 va fi regizor principal la teatrul din Târgu Mureș unde își descoperă noua viziune. Din 1975 ajunge regizor principal al Teatrului Maghiar din Cluj. A scris multe piese de teatru inclusiv pentru televiziunea română

și emisiunile în limba maghiară, a jurizat la festivalurile naționale și internaționale de teatru.

S-a stins din viață la 6 iulie 1985, ultima piesă regizată fiind *Livada cu vișini* a lui Cehov.

Teatrul din Satu Mare
Szatmárnémeti Színház

1925 június 4-én született Margittán, de gyermekkorát Tasnádon töltötte, ahol elemi iskoláit is elvégezte. Líceumi tanulmányait Nagyváradon végezte. Ezt követően segédmunkásként dolgozott egy budapesti kerámiagyárban.

Már a tasnádi évei alatt megismerkedett a városba érkező vándor színtársulatokkal, Nagyváradon pedig a híres budapesti színészek játszottá darabok hatása alá került.

1944-ben családjával együtt deportálták, egyedül ő élte túl a családból az auschwitz-i és mauthauseni koncentrációs táborokat. 1945-ben tért vissza Tasnádra súlyos betegen.

1946-ban kezdte el tanulmányait a kolozsvári Zene- és Színművészeti Akadémia színművészeti tagozatán. Már

első éves akadémistaként játszott a kolozsvári Magyar Színházban és folytatta azt tanulmányainak befejeztéig. 1948-tól a színművészet mellett a rendezői szakot is látogatta. Az első színdarabot 1949-ben rendezte.

Tanulmányai befejeztével a Színművészeti Akadémián marad egyetemi aszisztensként, és folytatja munkáját a kolozsvári Magyar Színházban is.

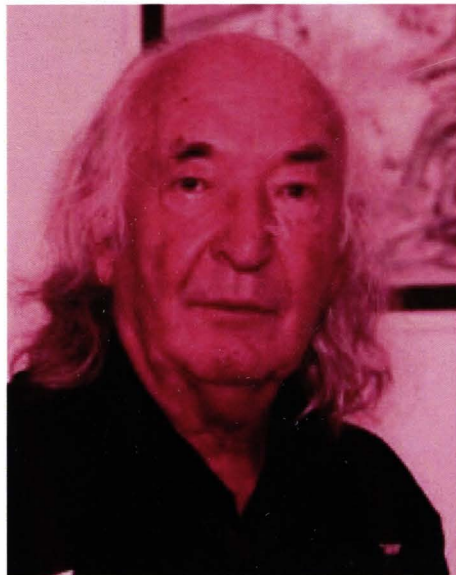
1953-ban annak a színészcsoporthoz az élére állt, akik megalapították a nagybányai színház magyar tagozatát, amelyik 1957-ben átköltözött Szatmárnémetibe.

1963-tól a Marosvásárhelyi színház főrendezője volt, itt fejlesztette ki új látásmódját. 1975-ben a Kolozsvári Magyar Színház főrendezője lett. Több darabot is

színre vitt, rendezett a román televízió és annak magyar adása számára is, zsürizett országos és nemzetközi színházi fesztiválokon.

1985 július 6-án hunyt el, utolsó rendezése Csehov *Cseresznyéskert* című műve volt.

Petkes József
(1928 -)

S-a născut în orașul Tășnad la 4 februarie 1928. O parte din copilărie și-a petrecut-o în Brașov unde a început școala elementară, continuând cu cea gimnazială. A urmat apoi cursurile Liceului de Artă din Cluj.

În anul 1948 a fost admis la Institutul Maghiar de Artă din Cluj.. A absolvit studiile superioare în anul 1954, la secția pictură – pedagogie. A lucrat ca profesor de desen în Suceava (1954 - 1955), Iași (1955 - 1956), Câmpulung Moldovenesc (1956 - 1958), după care s-a întors în Tășnad. Între anii 1963 – 1985 și-a continuat cariera pedagogică în Satu Mare. Cinci ani a fost inspector școlar, în această perioadă având posibilitatea de a

descoperi valorile etnografice ale județului pe care le-a studiat cu multă pasiune.

Prin sute de desene, însoțite de articole de specialitate publicate în presa locală și în volume de studii, a atras atenția cititorilor asupra valorilor meșteșugurilor populare. Ulterior, aceste studii și desene au fost reunite în două cărți de specialitate.

În anul 1985, după înaintarea cererii de emigrare în Ungaria, a fost exclus din învățământ. S-a stabilit inițial în Nyiregyháza, iar din anul 2004 trăiește în localitatea Napkor.

Începând cu anul 1955 a fost prezent la toate expozițiile de artă regionale și județene. Participă la expozițiile colective din țară și din străinătate: Olanda, Germania, Austria,

Elveția, Suedia, Franța, Iugoslavia, Polonia, Rusia etc.

În cariera sa au un rol important l-au avut taberele de creație pe care le frecventează cu multă pasiune. Ca organizator de astfel de tabere (România, Ungaria, Ucraina, Polonia, Germania, Lituania, Suedia și Franța) contribuie activ la desăvârșirea vieții sale artistice.

Dintre lucrările sale monumentale putem aminti: „Istoria învățământului”, un mozaic de 40m² realizat la intrarea în Colegiul Național Doamna Stanca din Satu Mare și tavanul casetat cu motive biblice și laice realizat împreună cu pictorul ardelean Gaál András în sala comunitară a parohiei reformate din Nyiregyháza.

A obținut numeroase premii în țară și străinătate, lucrările sale fiind

expuse în mai multe muzee de artă din țară și străinătate: Suceava, Satu Mare, Lăzarea, Gheorgheni, Nyiregyháza.

Petkes József este membru al Asociației Maghiare a Creatorilor de Artă, al Asociației Universale Maghiare de Artă Plastică (Stocholm) și al Breslei „Barabás Miklós” din Cluj.

În anul 2010 Muzeul Orășenesc Tășnad a organizat o expoziție retrospectivă dedicată artistului tășnădean iar 2 ani mai târziu, în primăvara anului 2012, la inițiativa Bisericii Reformate din Tășnad s-a realizat o galerie permanentă cu lucrări ale maestrului.

Tasnádon született 1928 február 4-én. Gyermekkorának egy részét Brassóban töltötte, ahol elemi és gimnáziumi tanulmányait is végezte. Ezt követően a Kolozsvári Művészeti Líceumba járt.

1948-ban felvételt nyert a kolozsvári Magyar Művészeti Intézetbe. Tanulmányait 1954-ben fejezte be festézet-pedagógia szakon. 1954-1955 között rajztanárként dolgozott Szucséván, 1955-1956 között Jászvásáron, 1956-1958 között pedig Câmpulung Moldovenesc-en, ezt követően pedig visszatért Tasnádra. 1963-tól 1985-ig Szatmárnémetiben tanított. Öt éven át volt tanfelügyelő, ebben az időszakban fedezte fel a megye néprajzi értékeit, melyeket aztán nagy odaadással tanulmányozott.

Több száz rajzával, valamint a helyi lapok hasábjain közölt írásaiban és tanulmánykötetekben hívta fel az olvasók figyelmét a népi mesterségek értékeire. Utólag ezeket a cikkeket összegyűjtötték és két könyv formájában kiadták.

1985-ben, miután kérvényezte magyarországi visszahonosítását, kizárták a tanügyből. Eredetileg Nyíregyházán telepedett le, 2004-től pedig Napkoron él.

1955-től kezdődően minden tartományi és megyei tárlaton részt vett. Műveivel jelen volt országos és nemzetközi kollektív tárlatokon is, pl. Hollandiában, Németországban, Ausztriában, Svájcban, Svédországban, Franciaországban, Jugoszláviában, Lengyelországban, Oroszországban.

Karrierjében fontos szerepet játszottak az alkotótáborok, melyeket előszeretettel látogatott. Az ilyen típusú táborok szervezése Romániában, Magyarországon, Ukrajnában, Lengyelországban, Németországban, Litvániában, Svédországban és Franciaországban, aktívan hozzájárult művészi életpályája kiteljesedéséhez.

Monumentális alkotásai közül meg kell említenünk az *Oktatás története* című 40 m² kiterjedésű mozaikot, amely a Szatmárnémeti Doamna Stanca Nemzeti Kollégium bejáratát ékesíti, valamint Gál András erdélyi festőművésszel közösen létrehozott alkotását a nyíregyházi református parókia közösségi termének biblikus és laikus jeleneteket ábrázoló kazettás mennyezetét.

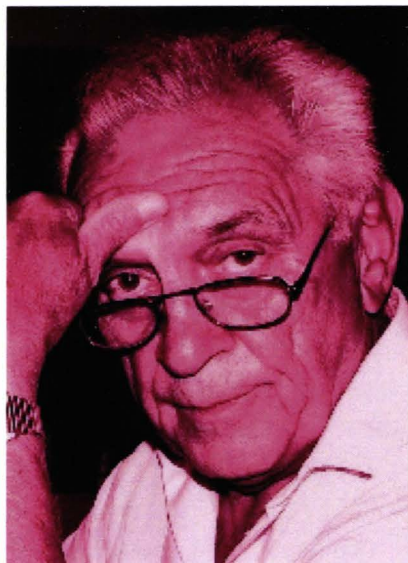
Több hazai és külföldi
kitüntetésben is részesült, művei ki vannak
állítva több művészeti múzeumban, így
Szucseáván, Szatmárnémetiben,
Gyergyószárhegyen,
Gyergyószentmiklóson, Nyíregyházán.

Petkes József tagja a
Magyarországi Képzőművészek
Szövetségének, a stockholmi székhelyű
Magyar Képzőművészek
Világszövetségének és a kolozsvári
Barabás Miklós Céhnek.

2010-ben a Tasnádi Városi
Múzeum retrospektív kiállítással adózott a
tasnádi művész munkásságának, 2 évvel
később, 2012 tavaszán a Tasnádi
Református Egyház kezdeményezésére
állandó kiállítást nyitottak a mester
műveiből.

Vénig László
(1930 -)

S-a născut la 3 noiembrie 1930, în orașul Tășnad, în familia unui mic comerciant, care deținea o prăvălie la domiciliu. A urmat o parte din școală în orașul natal. Încă din clasele gimnaziale i-a fost depistat talentul artistic. L-a avut ca profesor de desen pe Keresztesi Sámuel, cel care i-a îndrumat primii pași în acest domeniu care l-a vrăjit. Avea pe atunci 12-13 ani. Studiile primare au fost urmate de frecventarea unor școli la Zalău, Carei și Satu Mare. A obținut diploma de tehnician în industria prelucrării lemnului. Din 1962 este membru al Asociației Artiștilor Fotografi din România. A publicat sute de fotografii artistice în diferite albume și cataloage, lucrările sale fiind expuse în mai

multe țări din întreaga lume. A făcut parte din mai multe comisii de jurizare naționale și internaționale. La 74 de ani trece la fotografia digitală, dovedind că ambiția și perfecționarea nu cunosc limite. În 2010 a primit diplomă de excelență din partea Asociației Artiștilor Fotografi din România. Prin întreaga sa activitate de fotograf, artistul Vénig László a promovat imaginea locurilor și a lucrurilor dragi din țară și străinătate.

Tasnádon született 1930. november 3-án lakhelyükön üzletet működtető kiskereskedői családban. Iskolái egy részét szülővárosában végezte. Művészi hajlamát már gimnazista korában felfedezték. Tanára Keresztesi Sámuel volt, ő volt az, aki első lépéseit irányította e számára varázslatos területen. 12-13 éves volt akkor. Elemi iskolái után Zilahon, Nagykárolyban és Szatmárnémetiben folytatta tanulmányait. Faipari technikumot végzett. 1962-től a A Romániai Fotóművészek Szövetségének tagja. Különböző albumokban és katalógusokban több száz művészi fotója jelent meg, műveit a világ több országában is kiállították. Több országos és nemzetközi zsűri, valamint egyéb bizottság tagja volt. 74 éves korában átállt

a digitális fényképezésre, ezzel is bizonyítva, hogy az ambíciónak és a továbbképzésnek nincsenek határai. 2010-ben Érdemoklevelet vehetett át a Romániai Fotóművészek Szövetségétől. Vénig László fotóművész eddigi pályafutása alatt az általa kedvelt hazai és külföldi tájakat és dolgokat mutatta be.

Dintre oamenii de seamă ai Tășnadului nu trebuie să îi uităm pe:

Matei Silvani - preot la Blaja și Tășnad în perioada pașoptistă, susținător și luptător al ideii de libertate a poporului român,

Ioan Eugeniu Cucu (1837-1870) – deputat dietal de Tășnad în Parlamentul Ungariei,

Demetriu Coroianu jun (1842 – 1924) - preot, membru și președinte al Astrei Tășnad, delegat la Marea Unire de la Alba Iulia,

Andrei Cosma (1843 – 1918) - avocat și protopretor al cercului Tășnad, memorandist și membru fondator al Băncii „Vulturul”,

Vasile Mureșan (1843 – 1924) - notar al districtului protopopesc Sărăuad, memorandist și membru al Despărțământului Tășnad al Astrei,

Vasile Sfura (1843 – 1925) – preot la Blaja, membru activ al Astrei Tășnad și membru fondator al Băncii „Vulturul”

Vasile Pățcașiu (1844 – 1932) - secretar de cancelarie la Pretura Plășii Tășnad, memorandist și membru al Despărțământului Tășnad al Astrei, membru fondator al Băncii românești “Vulturul”, la 22 noiembrie 1918 prezidează la Tășnad, adunarea de constituire a Consiliului Național Român cercual, fiind ales și președinte, participant la Marea Adunare de la Alba Iulia alături de consătenii săi din Hotoan,

Patriciu Lobonțiu (1847 - 1923) - preot la Silvaș,Valea Morii și Cean (unde ridică biserici de zid) membru de frunte al despărțământului Tășnad al "Astrei", delegat în mai 1884 la Sibiu, al Cercului electoral Tășnad

Augustin Ossian (1858-1929) – participant la mișcarea memorandistă, membru al Astrei Tășnad și delegat la Marea Unire,

George Stanciu junior (1863 – 1926) – preot la Sărăuad și la Tășnad, ridică biserica de piatră din oraș, susținător al luptei pentru libertate și emancipare a poporului român prin semnarea unei adrese de adeziune a poporenilor din Sărăuad la linia politică promovată de către dr. Ioan Rațiu și dr. Vasile Lucaci în cadrul PNR,

Teodor Mureșan – învățător în Blaja, membru al reuniunii învățătorilor sălăjeni, membru în marele sfat național de la 1 Decembrie 1918 și membru fondator al Băncii „Vulturul”

Ioan Lobonțiu (1880 – 1955), fiul lui P. Lobonțiu, preot la Sărăuad și Tășnad, membru și director al Băncii românești “Vulturul”,

Ioan Ardeleanu Senior (1908-1974) – profesor la Sărauad și Tășnad, viitorul cărturar revendicat atât de sălăjeni cât și de sătmăreni, a înființat la Tășnad una din cele mai cuprinzătoare biblioteci din Ardeal.

Tasnád jeles személyiségeiről szólva nem felekezhetünk meg a következőkről sem:

Matei Silvani – az 1848-as időszakban pap volt Tasnádbalázsházán és Tasnádon, támogatta a nemzeti ügyet és harcolt a román nép szabadságeszményeiért.

Ioan Eugeniu Cucu (1837-1870) – a tasnádi választókerület országgyűlési képviselője volt Magyarország Parlamentjében.

Ifj. Demetriu Coroianu (1842 – 1924) – pap, a tasnádi ASTRA fiókszervezetének elnöke, küldött a gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlésben.

Andrei Cosma (1843 – 1918) – ügyvéd, a Tasnádi körzet szolgabíró helyettese, memorandista, a *Vulturul* bank alapítója

Vasile Mureșan (1843 – 1924) – a tasnádszarvadi érseki kerület jegyzője, memorandista és az ASTRA tasnádi fiókszervezetének tagja

Vasile Sfura (1843 – 1925) – pap volt Tasnádbalázsházán, az ASTRA tasnádi fiókszervezetének aktív tagja és a *Vulturul* bank alapítója

Vasile Pățcașiu (1844 – 1932) – a Tasnádi járás szolgabíróságának titkára, memorandista, az ASTRA tasnádi fiókszervezetének tagja, a *Vulturul* bank alapítója, 1918. november 22-én ő elnökölt Tasnádon a Román Nemzeti Tanács körzeti alakulóülésén, ahol

elnökké is választották, a gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlés résztvevője érhatvani falubeliei oldalán.

Patriciu Lobonțiu (1847 - 1923) – pap volt Tasnádszilváson, Tasnádmalomszegen, Tasnádcsányon, ahol kőtemplomot is emelt, az ASTRA tasnádi fiókszervezetének élenjáró tagja, 1884. májusában pedig a tasnádi választókerület kiküldötte Nagyszebenben.

Augustin Ossian (1858-1929) – a memorandista mozgalom résztvevője, az ASTRA tasnádi fiókszervezetének tagja és a Nagy Nemzetgyűlés küldötte

ifj. George Stanciu (1863 – 1926) – tasnádszarvadi és tasnádi pap, az ő papsága idején emelték a város kőtemplomát, támogatta a román nép szabadságért és egyenlőségért vívott harcát, ő írta alá a tasnádszarvadi népi mozgalom átiratát, melyben csatlakozott a dr. Ioan Rațiu és dr. Vasile Lucaciu vezette Román Nemzeti Párt politikai vonalához.

Teodor Mureșan – tasnádbalázsfalvi tanító, a szilágy megyei tanítók közgyűlésének a tagja, az 1918 December 1-i Nagy Nemzetgyűlés képviselője, a *Vulturul* bank alapító tagja.

Ioan Lobonțiu (1880 – 1955), P. Lobonțiu fia, tasnádszarvadi és tasnádi pap, a román *Vulturul* bank tagja és igazgatója.

id. Ioan Ardeleanu (1908-1974) – tasnádszarvadi és tasnádi tanár, a jövőbeni tudós akit mind a szilágyságiak mind a szatmáriak magukénak vallanak, Tasnádon alapította meg Erdély egyik legtartalmasabb könyvtárát.

Bibliografie:

- Ardeleanu-Senior, Ioan, *Oameni din Sălaj. Momente din luptele naționale ale românilor sălăjeni*, Zalău, 1938
- Bikfalvi György, *Keresytesi Sámuel. Oltártervező – iparművész*, Tășnad, 2002
- Câmpean, Viorel, *Oameni și locuri din Sătmar*, vol I și II, Satu Mare, 2010
- Câmpean, Viorel, *Grigore Maior. Portretul unui intelectual român din secolul XVIII-schiță biografică* (broșură), Biblioteca Județeană Satu Mare, Satu Mare, noiembrie 2010
- Deaconu, Anca (coord.), *Petkes József*, Tășnad, 2010
- Komsa József și Vásárhelyi Tamás (coord.), *Bíró Lajos. Emlékezete*, Tășnad, 2006
- Lupu, Nicolae, *Vlădica Inochentie. Poemă istorică poporală*, Blaj, 1943
- Porumbăcean, Claudiu, Dulgău, Bujor, *Oameni din Sătmar*, Satu Mare, 2000
- Stoica, Dionisie și Lazăr, Ioan P., *Schița monografică a Sălagiului*, Șimleul Silvaniei, 1908
- Vulturescu, George, *Cultură și literatură în ținuturile Sătmarului. Dicționar 1700 – 2000*, Satu Mare, 2000
- ***, *Zece personalități istorice sătmărene, cuvânt înainte și ediție îngrijită de Gheorghe Toduț*, Satu Mare, Biblioteca Județeană Satu Mare, 1997.
- <http://www.szineszkonyvtar.hu/contents/k-o/notikelet.htm>
- http://hu.wikipedia.org/wiki/Harag_György
- <http://www.buletindecarei.ro/2010/06/decernarea-diplomelor-de-excelenta.html>
- <http://www.informatia-zilei.ro/sm/wp-content/uploads/2010/02/izd372-7februarie.pdf>

Cuprins / Tartalom:

Cuvânt înainte / Előszó.....	5
Argument / Érvelés.....	7
Grigore Maior.....	11
Ioan Pop Suduranu.....	19
George Filepp.....	22
Bíró Lajos.....	24
Băliban Antoniu.....	30
Coriolan Steer.....	34
Nóti Károly.....	40
Keresztesi Sámuel.....	43
Heves Renée.....	48
Harag Gyorgy.....	50
Petkes József.....	54
Vénig László.....	59
Bibliografie.....	66

ISBN 978-973-1843-57-5
Editura Muzeului Sătmărean